C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr. 21rji-1865/2024 Judecătoria Orhei sediul Central
1-23029490-03-21RJI-26122024 Judecător: Veaceslav Caragia

D E C I Z I E
În numele Legii

18 martie 2025 **mun. Bălți**

Colegiul penal al Curții de apel Nord

În componența:
Președintele completului: Ion Talpa
Judecătorii: Oxana Mironov și Ghenadie Liulca

judecând în ordine de recurs, recursul inițial și cel suplimentar al directorului Penitenciarului nr.18 Brănești, Eugeniu Savca declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 17 iulie 2023, privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Albu Marcel ***** împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La data de 24.02.2023, în adresa Judecătoriei Orhei, sediul Central a parvenit spre examinare plângerea condamnatul Albu Marcel *****, împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitor la condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 15 Cricova, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei sediul Central din 17 iulie 2023 a fost admisă plângerea condamnatului Albu Marcel ***** împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a constatat faptul că, condamnatul Albu Marcel *****, a fost deținut în perioada continuă de la 24.04.2020 până la 07.06.2021, de la 16.07.2021 până la 06.12.2021, de la 07.02.2022 până la 16.05.2022 și de la 06.06.2022 până în prezent 17.07.2023, pe o perioadă totală de 1056 zile în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

În condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, pedeapsa stabilită lui Albu Marcel ***** a fost redusă cu 105 zile pentru perioada de 1050 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 18 Brănești, în condiții contrare prevederilor art. 3 CEDO.

În privința perioadei rămase de 6 (șase) zile, calculate în condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, s-a acord cu titlu de compensare condamnatului Albu Marcel ***** suma de bani în mărime de 300 (trei) lei, adică, câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus administrația Penitenciarului nr. 18 Brănești prin care solicită admiterea recursului, casarea soluției primei instanței, rejudecarea cauzei cu

pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă plângerea condamnatului Albu Marcel ***** ca fiind nefondată.

În motivarea cererii de recurs, recurentul consideră soluția emisă de instanță de fond, ca fiind una ilegală, neîntemeiată şi pasibilă casării, or din materiale cauzei rezultă că, condamnatul Albu Marcel ***** a înaintat judecătorului de instrucţie o plângere, împotriva Penitenciarului nr. 18 Brăneşti referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenţie, cu reducerea pedepsei, însă în perioadele menționate în cadrul instituției penitenciare nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiţii a executării detenţiei. Articolul 3 CEDO expres prevede: „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

Conchide recurentul că, Penitenciarul nr.18 Brăneşti nu a fost stabilit ca instituţie penitenciară, luând în calcul rapoartele naţionale şi internaţionale cât şi a practicii CEDO, în care condiţiile de detenţie contravin prevederilor art.3 CEDO.

Urmare celor expuse, recurentul declară că, deținutului Albu Marcel *****, i-a fost acordat minimul de condiţii pentru executarea detenţiei în Penitenciarul nr.18 Brăneşti, iar instanţa de judecată, la evaluarea condiţiilor de detenţie, urma să ţină cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale acestuia, precum şi de perioada în care a fost deţinut în condiţiile contestate.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 21.10.2024 a fost declinată competența de la examinarea cauzei respective, cu remiterea acesteia instanței competente – Curtea de Apel Bălți.

La data de 31 decembrie 2024, prin încheierea Curții de Apel Nord, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de procedură penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezența părților la proces, tot odată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de procedură penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 17 iulie 2023, respectiv până la data examinării cauzei careva referință în sensul dat nu a parvenit, astfel instanța de recurs a considerat posibil examinarea cauzei în baza materialelor prezente la dosar.

Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, Colegiul penal consideră justificat în temeiul art. 439 Cod de pr. penală, a considera recursul depus în termen și al admite , din alte motive decât cele invocate, rejudecă cauza, cu casarea parțială a încheierii instanței, în latura acordării despăgubirii bănești și pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, din următoarele considerente:

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.

Potrivit art. 449 alin.(1) pct.2) lit .b) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: admite recursul, *casând hotărârea, parțial sau integral, și ia una din următoarele soluții: ... rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri*.

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțiile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Astfel, la soluționarea plângerii înaintate Colegiul penal reține că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție instanța națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).*

Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției *(cauza Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).*

Astfel, cu întâietate Colegiul penal conchide a fi fondată soluția primei instanței în partea ce ține de constatarea faptului că, Albu Marcel ***** a fost deținut în perioada continuă de la 24.04.2020 până la 07.06.2021, de la 16.07.2021 până la 06.12.2021, de la 07.02.2022 până la 16.05.2022 și de la 06.06.2022 până în prezent 17.07.2023, în Penitenciarul nr. 18 Brănești în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, în total 1056 zile, manifestate prin deținerea în celule supraaglomerate și insalubre, fapt ce contravine Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.

La acest capitol, instanța de recurs remarcă că condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 18 Brănești integral se confirmă prin raportul privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brănești a Avocatului Poporului (Ombudsmanul) din 31.07.2019 și prin raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT) din 11.02.2020 privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18 cu referire la condițiile de detenție, unde s-au reținut condiții precare de detenție, și anume suprapopularea penitenciarului, condiții deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană și lipsa personalului medical specializat în instituția penitenciară.

Drept consecință, Colegiul penal va respinge alegațiile recurentului potrivit cărora pe perioada detenției sale în Penitenciarul nr. 18 Brănești condamnatul Albu Marcel ***** nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a

executării detenției, or, la analiza condițiilor de cazare a deținutului urmează a se reține prevederile Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m^2, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții.

În susținerea celor expuse, Colegiul penal notează dispoziția art.473^4 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit căreia la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu.

În acest sens CtEDO a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, **nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios:** atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului.

Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(a se vedea în acest sens cauza A. şi alţii c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98).*

Distinct, Colegiul penal reține că în conformitate cu art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

În temeiul prevederilor art. 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.

Astfel, instanța de fond a constatat că Albu Marcel ***** s-a aflat în condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în Penitenciarul nr. 18 Brănești o perioadă de 1056 zile în calitate de condamnat.

Prin urmare, având în vedere că s-au adeverit alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție, luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității şi echității, instanța de fond corect a considerat necesar, oportun şi rezonabil de a reduce 105 zile pentru perioada de 1050 zile în care acesta s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 18 Brănești, cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție.

Concomitent, Colegiul penal constată că prima instanță în mod neîntemeiat și eronat a dispus acordarea lui Albu Marcel ***** pentru perioada rămasă de 6 zile, care nu poate fi redusă în condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, compensarea acestora în valoare bănească în mărime de 300 lei, adică câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în condițiile art. 473^4 alin.(5) Cod de procedură penală.

În fortificarea acestui deziderat, Colegiul penal menționează că potrivit art. 473[2] alin. (3) și (4) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei. **În cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei** sau perioada încălcării condițiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul **poate solicita despăgubire în valoare bănească**.

Conform art. 473[4] alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată **poate rotunji în favoarea condamnatului** termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

Alin. (5) al aceluiași articol stipulează că, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473[2] alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, **iar în privința perioadei rămase**, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

În atare circumstanțe, Colegiul penal statuează că mecanismul compensator prevăzut la art. 473[4] alin. (5) Cod de procedură penală este aplicabil situației de stingere a executării pedepsei prin prisma art. 275 alin. (1) lit. a) Cod de executare, iar în cazul neexecutării integrale a pedepsei închisorii, instanțele de judecată urmează să facă uz de dispozițiile art. 473[4] alin. (4) Cod de procedură penală prin dispunerea rotunjirii pedepsei în favoarea condamnatului, fie dispunerea lăsării în continuare a perioadei respective în termenul de executare a pedepsei. Or, Legiuitorul RM prin adoptarea mecanismului compensator nu a urmărit instituirea la examinare a fiecărei plângeri contrare art. 3 CEDO, *pentru perioada care nu poate fi împărțită la 10 zile de detenție,* compensarea bănească a persoanelor aflate în custodia statului, or, chestiunea dată în asigurarea interesului public urmează a fi tratată în mod distinct, adică ***de a fi lăsate în continuare la termenul de executare a pedepsei***, cu ulterioara lor examinare în procedură separată în ordinea art. 473[2] Cod de procedură penală.

Subsecvent, instanța de recurs ține să evidențieze și faptul că acordarea despăgubirilor în sumă bănească pentru perioada care nu poate fi redusă se efectuează la cererea condamnatului, și nu *ex oficio* de către instanța de judecată.

Reieșind din cele expuse, Colegiul penal reține caracterul neîntemeiat a argumentelor invocate în recursul inițial și cel suplimentar al directorului Penitenciarului nr.18 Brănești, Eugeniu Savca, însă, găsește necesar de al admite din alte motive și a casa încheierea în latura acordării despăgubirii bănești, cu pronunțarea în această parte a unei soluții noi.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul inițial și cel suplimentar al directorului Penitenciarului nr.18 Brănești, Eugeniu Savca declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 17 iulie 2023, privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Albu Marcel ***** împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO,

afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se consideră depus în cadrul termenului legal de contestare cu admiterea lui din alte motive decât cele invocate, inclusiv din oficiu, rejudecă cauza, cu casarea parțială a încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 17 iulie 2023, în partea acordării despăgubirii bănești și pronunțarea în această parte a unei soluții noi, după cum urmează:

Perioada rămasă de 6 (șase) zile, calculată în condițiile art. 473^4 alin. (4) din Codul de procedură penală, care nu poate fi redusă, se include în termenul de executare a pedepsei.

În rest dispozițiile încheierii se păstrează neschimbate.

Decizia este irevocabilă.

Preşedintele completului: **Ion Talpa**
Judecători: **Oxana Mironov**
Ghenadie Liulca